

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

ASS bij je man, wat dan?

ASS bij je man, wat dan? Partnercursus autisme

Els Blijd-Hoogewys & Anja Talboom (2014). Amsterdam: Hogrefe. 223 pp., € 27,50. ISBN 9789079729920.

Beatrijs Lens-van den Berg

De eerste auteur, Els Blijd-Hoogewys, is gerenommeerd in de autismehulpverlening. Zij heeft veel publicaties over autisme op haar naam staan en houdt regelmatig voordrachten over dit onderwerp. Dit boek geeft instructie hoe je een cursus kunt geven aan partners van mensen met autisme. Tevens is het te gebruiken in individuele behandelingen en als zelfhulp cursus voor diezelfde partners. Die partners zijn meestal, maar niet altijd, vrouwen.

De auteurs leggen uit dat een relatie met iemand met autisme behoorlijk ingewikkeld kan zijn. Met de nadruk op kan. Want, zoals zij terecht aanhalen in de inleiding van hun boek, er zijn ook relaties die wel naar tevredenheid verlopen. De problemen waar partners tegenaan lopen zijn divers. Een veelvoorkomende klacht van partners is dat zij geen 'volwaardige' partner naast zich hebben. In praktische zin, het gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor reilen en zeilen in een gezin. Maar ook in emotionele zin, het elkaar kunnen steunen als dat nodig is.

De beschreven partnercursus helpt partners beter te begrijpen wat er aan de hand is en leert hun beter met de autismehandicaps omgaan. Uit het effectonderzoek, waarover de auteurs nog gaan publiceren, blijkt dat cliënten na het volgen van deze partnercursus significante verbeteringen rapporteren (p.72). Zij hebben meer grip op hun situatie, reageren minder passief op probleemsituaties en hebben meer begrip

en waardering voor hun partner. Ook de zelfwaardering verbetert.

Het boek biedt hulpverleners een concrete en overzichtelijke handleiding voor een cursus van tien bijeenkomsten. Inclusie criterium is dat de vrouwen die deelnemen de intentie hebben hun relatie te behouden. Het boek is een aanvulling op eerder verschenen zelfhulpboeken over dit onderwerp omdat veel van deze boeken getuigenissen zijn van partners. Ze bieden wel herkenning, maar geen handvatten. Er zijn ook enkele boeken met meer praktische tips zoals die van Aston (2008; 2009), maar deze vind ik te simplificerend. Aston gaat in op een aantal gedragskenmerken en hoe je daar als partner mee om kunt gaan. Zij geeft echter geen uitleg over de oorzaken van het autisme, waardoor het begrip over het autisme van de partner niet zal toenemen. Dit boek komt hieraan juist ruimschoots tegemoet; *ASS bij je man, wat dan* is in wezen een psycho-educatieve cursus.

Het boek bestaat uit vier delen. De auteurs gaan in het eerste deel uitgebreid in op de kenmerken, de ernst en de oorzaken van autisme. Zij koppelen dat op soepele wijze aan de effecten daarvan op verschillende aspecten van de partnerrelatie. Dit deel moet dan ook gezien worden als noodzakelijke theoretische basiskennis.

Deel twee geeft uitleg over de partnercursus autisme: opzet en visie, doelgroep, het traject en aandachtspunten voor de cursusgevers. De psycho-educatie is helder opgebouwd en volledig. De auteurs maken daarbij gebruik van modellen die veel gebruikt worden om het begrip van autisme te vergroten. Met een tekening van een ijsberg bijvoorbeeld wordt uitleg gegeven over autisme. De top van de ijsberg staat voor de zichtbare gedragskenmerken, de symptomen, zoals onhandigheid in de sociale afstemming en rigide reageren. Het

---

ASS bij je man, wat dan?

onzichtbare deel van de ijsberg onder water wordt gekoppeld aan de andere informatie- en prikkelverwerking. Ook wordt de zogenaamde 'auti-bril' uitgelegd. Deze bril heeft drie glazen. Ieder glas staat voor een van de drie gangbare psychologische theorieën over autisme. Door die 'bril' kijken, leert partners het gedrag van iemand met autisme beter te begrijpen. De ijsberg en auti-bril zijn voor partners bruikbare metaforen om meer begrip te krijgen voor autisme.

Voorts zitten er gedragstherapeutische elementen in de cursus. Voor het eigen aandeel in de interacties binnen de relatie wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van het gedrag-gedachte-gevoel-gevolg-schema. Daarmee leert de partner haar eigen gedrag en gedachten te analyseren en bij te stellen. Zo leert zij dat niet alleen de ander een rol heeft bij het ontstaan van de problemen, maar ook zichzelf. Door een extra pijn toe te voegen, van gebeurtenis naar gedachte, wordt een gebeurtenis opnieuw geanalyseerd, maar nu met de extra kennis over het autisme. Zo wordt de lading en betekenisverlening over wat er is gebeurd bijgesteld.

Deel drie is kort van stof, instructiegericht en licht aan de hand van een stroomdiagram toe hoe het boek individueel, in groepsverband en als zelfhulpcursus gebruikt kan worden.

Deel vier beschrijft het zelfhulpprogramma en deel vijf is een volledig draaiboek van tien bijeenkomsten. In deze bijeenkomsten komen, naast psycho-educatie, onder meer autisme in de relatie en het gezin aan bod, vaardigheden om aangepast te communiceren, de eigen rol van de vrouw en intimiteit en seksualiteit. Stuk voor stuk onderwerpen die nuttig en zinvol zijn. Ten slotte volgen bijlagen en werkbladen.

Hulpverleners die deze cursus in

groepsverband willen aanbieden moeten voldoende kennis en ervaring met autisme hebben. Meer dus dan alleen het lezen van dit boek. Voldoende toegerust kan men met dit boek in de hand bij wijze van spreken morgen starten met een partnergroep.

Als zelfhulpboek vind ik het ontoreikend en zou ik het niet aanraden. De informatie uit het boek kan naar mijn mening binnen individuele trajecten of in een partnerrelatietherapie goed gebruikt worden. Zeker als hulpverleners nog niet veel ervaring met de doelgroep hebben, biedt het veel handvatten om psycho-educatie vorm te geven. Ook geeft het een eerste zicht op waar partners zoal tegenaan kunnen lopen en thema's die in behandeling aan bod kunnen komen.

De opzet van het boek is erg schools en voorzien van allerhande instructies. Het is een kwestie van persoonlijke voorkeur of dat aanspreekt of niet. Jammer vind ik dat de geboden oefeningen nogal cognitief zijn en weinig creatief en ervaringsgericht. Persoonlijk roept de titel van het boek (en dus ook van de cursus) aversie bij mij op. Ik vind de titel krenkend en betuttelend.

Als systeemtherapeut kom ik tot de conclusie dat de opzet van deze cursus niet systemisch is. Er wordt aan voorbijgegaan dat deze cursus een krachtige systeeminterventie op zichzelf is. Door in deze cursus de focus consequent te leggen op het autisme en de omgang daarmee, kunnen eerder ontstane posities in een relatie juist versterkt worden. De partner met autisme wordt steeds onmachtiger verklaard en de partner zonder autisme wordt versterkt in het gevoel te moeten leven met een handicap, in plaats van met een partner. Dat kan met name het geval zijn bij partners die vanuit hun eigen hechtingsgeschiedenis of persoonlijkheid moeilijk kunnen omgaan met teleurstellingen, frustratie en verlies. Dit aspect bijvoor-

---

ASS bij je man, wat dan?

beeld, ook beschreven door Walder (2009), wordt onvoldoende onderkend door de auteurs. Er is te weinig aandacht voor de systemische inbedding van de cursus, voor datgene wat partners bindt, de eigen relationele bagage en voor de sterke kanten van de relaties.

Al met al is dit boek een prima naslagwerk voor het geven van psycho-educatie en het bevat zeker een aantal bruikbare tips en oefeningen voor partners. Maar het ontbeert een, volgens mij noodzakelijke, systeemvisie op deze ingewikkelde problematiek.

Beatrijs Lens-van den Berg is gz-psycholoog en systeemtherapeut bij Molemann te Almere. E-mail: beatrijs.lens@molemann.nl.

Literatuur

- Aston, M.C. (2008). *Als je partner aspergersyndroom heeft - Een praktische gids met relatieadvies*. Amsterdam: Nieuwezijds.
- Aston, M.C. (2009). *Werken aan je aspergerrelatie - Praktische tips en adviezen*. Amsterdam: Nieuwezijds.
- Walder, H. (2009). Hechting en diagnose ASS bij echtparen. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 1, 28-33.